

UTÓSZÓ

Arany János költői munkásságában az 1860-as évek közepén hosszú szünet állt be. A költő remélte, hogy ha majd hivatala nyűgétől megszabadul, akkor egy kis független nyugalomban, kedve szerint, napjai legnagyobb részében igazán magának dolgozhat. Évek teltek el, mire e vágya teljesült. S valóban, mintha e régóta táplált óhaj még megtört testének gyöngeségén is győzedelmeskedett volna: amikor 1877-ben végre letehetette hivatalát, csaknem megifjodott kedvvel és kitartással kezdett munkához.

1877 nyarán, a Margit-szigeten két hónap alatt több költeményt írt, mint az előtte való húsz évben együttvéve. Kedvvel, kitartással, szinte „egy lélegzet alatt” befejezett egy egész sorozat lírai verset, balladát. Volt egy kulccsal zárható kapcsolós könyve, mellyel valamikor régen Gyulai Pál ajándékozta meg. Ezt hóna alá fogta, elindult vele a sziget néptelenebb útjain, és háborítatlanul mélézgatott, írva, ha jött az ihlet perce, vagy gyönyörködve a szorgalmas kertészek munkálkodásában. A kapcsolós könyv tiszta lapjai gyorsan teltek, de jó ideig csak titokban írt. Már egész

sorozat volt benne, amikor végre megmutatta családtagjainak, majd családja kérésére később Gyulai Pálnak. Gyulai unszolására engedte, hogy a *Tölgyek alatt* című költemény 1878 januárjában nyomtatásban is megjelenjen; majd ezt követte a *Tetemre hívás*, melyet a Kisfaludy Társaság ünnepélyes gyűlésén 1878 februárjában olvastak fel. Ezeket a költeményeket a kritika és a közönség olyan általános, tüntető tetszéssel fogadta, amilyenben Arany János azelőtt nem részesült soha. Azonban így a kapcsos könyv titka el volt árulva, s az irodalmi társulatok, jótékony egyletek és a szerkesztők mindenfelől ostromolták Aranyt mutatványokért. Ezért még életében kiadott a sorozatból tizenöt költeményt. A többi alkotás csak halta után, a *Hátrahagyott iratai* című gyűjteményében látott napvilágot. A jelen kiadás felöleli az egész sorozatot, tartalmazza a kapcsos könyv minden költeményét keletkezésük időrendje szerint.